

Indholdsfortegnelse

1	Abstract	3
2	Baggrund	4
3	Problemfelt og problemformulering	7
3.1	Problemformulering	7
3.2	Afgrænsning	7
4	Definitioner	8
5	Metode – videnskabsteoretisk	10
5.1	Afhandlingens videnskabsteoretiske afsæt	10
5.2	Empiri	10
6	Teori på fagområdet	12
6.1	Risikobegrebet	12
6.2	Resiliens	13
6.3	Kritisk kulturteori	14
6.4	Socialarbejderprofessionen	15
7	Juridisk problemstilling	17
7.1	Indledning	17
7.2	Problemformulering (Juridisk)	17
7.3	Retsgrundlag og metode	17
7.4	Redegørelse og analyse	18
7.5	Konklusion	19
8	Analyse	20
8.1	Indledning	20
8.2	Risikobegrebet	20
8.3	Resiliens	22
8.4	De fagprofessionelle	24
8.5	Kritisk kulturteori	26
8.6	Sammenfatning	28
9	Diskussion	30
9.1	Ledelsesperspektiver	30
10	Konklusion og perspektivering	32
	Kildefortegnelse	34

1 Abstract

A new Aliens Act, Act L174-27-02-2019 was passed by parliament on 21 February 2019. The new law carries with it a new reality for many young, unaccompanied refugees. This thesis aims to, within this context, investigate if the young, unaccompanied minors are in any way familiar with the new act; if they are aware of the consequences it has for them and their future as well as how they would eventually react to it.

In addition, this thesis will also shed light on what importance this has on the work of occupational professional's social work.

The abovementioned dilemma creates a basis for defining the following problem scenario...
"What importance does L act 174-27-02-2019 have for the unaccompanied minors with respect to their attitudes towards their education and/or educational institutions, to their future as well as to their perception of being valued and recognized as people?"

This socialconstructivistic reasoning forms the basis of the dissertations theoretical and empirical analysis. The empirical basis for the thesis are three semi-structured interviews with unaccompanied minors, a focus group-interview comprising of a teacher, a mentor and an educational advisor, as well as a semi-structured interview with a social worker. The purpose of engaging both the youth and the occupational professionals was that both parties could contribute their wisdom leading to an understanding of the dilemma.

The theory that is applied to the analysis stems from the concept of risk, resilience, critical cultural theory and social workers professional opinion.

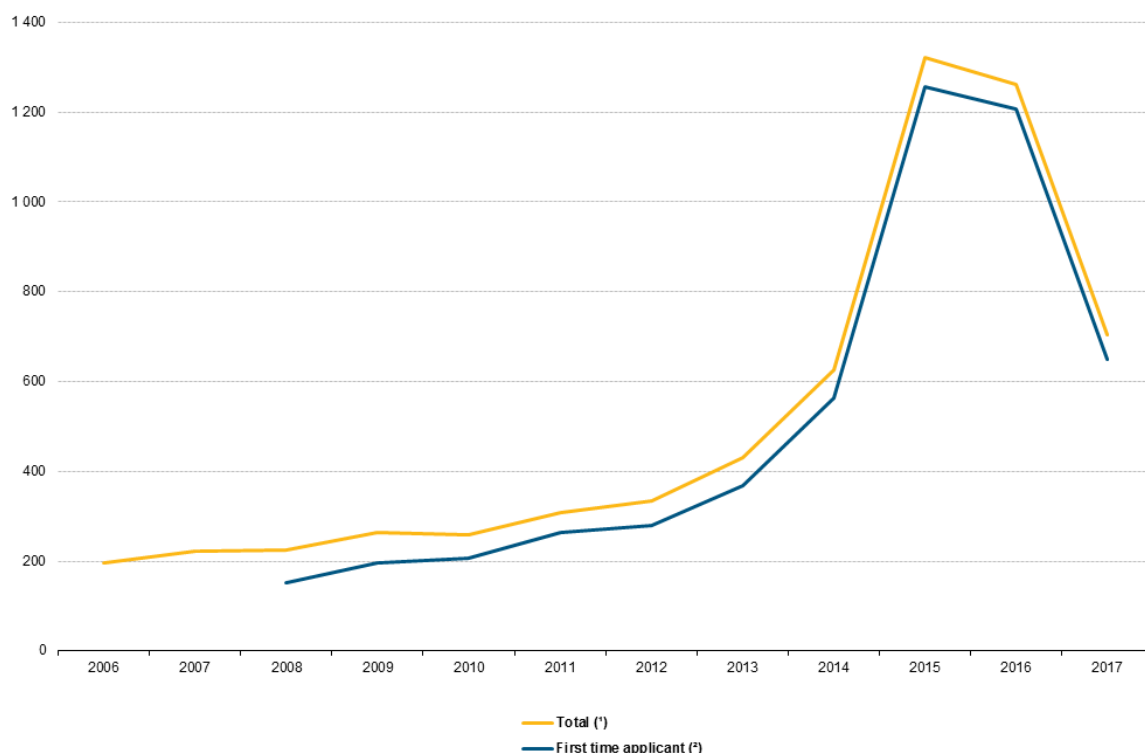
As a result of this investigation one could conclude that the young unaccompanied minors are aware of Act L 174-27-02-2019. There is however, much variation in the extent of their information and the sources of it. They are affected by changes and these have a great influence on their educational aspirations, dreams, wishes and how they perceive themselves. The young unaccompanied minors cannot cope with the uncertainty the future will bring. However, research has also shown that these youth have resources and competencies that have remained untapped.

The occupational professionals have a varied knowledge of Act L-174-27-02-2019 and react very emotionally without reflecting over the huge changes needed in their future work practices. These professionals are aware that changes are happening by the content of their tasks, but not necessarily that new tasks are eminent. Their thoughts are more on what they can do here and now.

a separate paragraph it will be investigated if Act L174 of 27-02-2019 is in line with the law of Social Service and the United Nations Children's convention with regard to conditions of residency.

2 Baggrund

Nyeste tal fra UHNCR viser, at 68,5 millioner mennesker tvunget på flugt i verden over. Det højeste antal nogensinde. Af dem af 25,4 millioner flygtninge – børn og unge under 18 år udgør mere end halvdelen af disse flygtninge (UNCHR, 2019). Alene i EU var der på det nærmeste en fordobling af nye flygtninge mellem de to år 2014 til 2015, fra 629.960 til 1.322.825. Tallene for 2016 forblev på dette niveau (1.260.910 personer), mens der i de seneste år er sket et markant fald i antallet af flygtninge (Folketingets EU-oplysning, 2019). Udviklingen i antallet af flygtninge i EU bekræftes i nedenstående tabel fra EU's asylstatistikker (Eurostat, 2019)

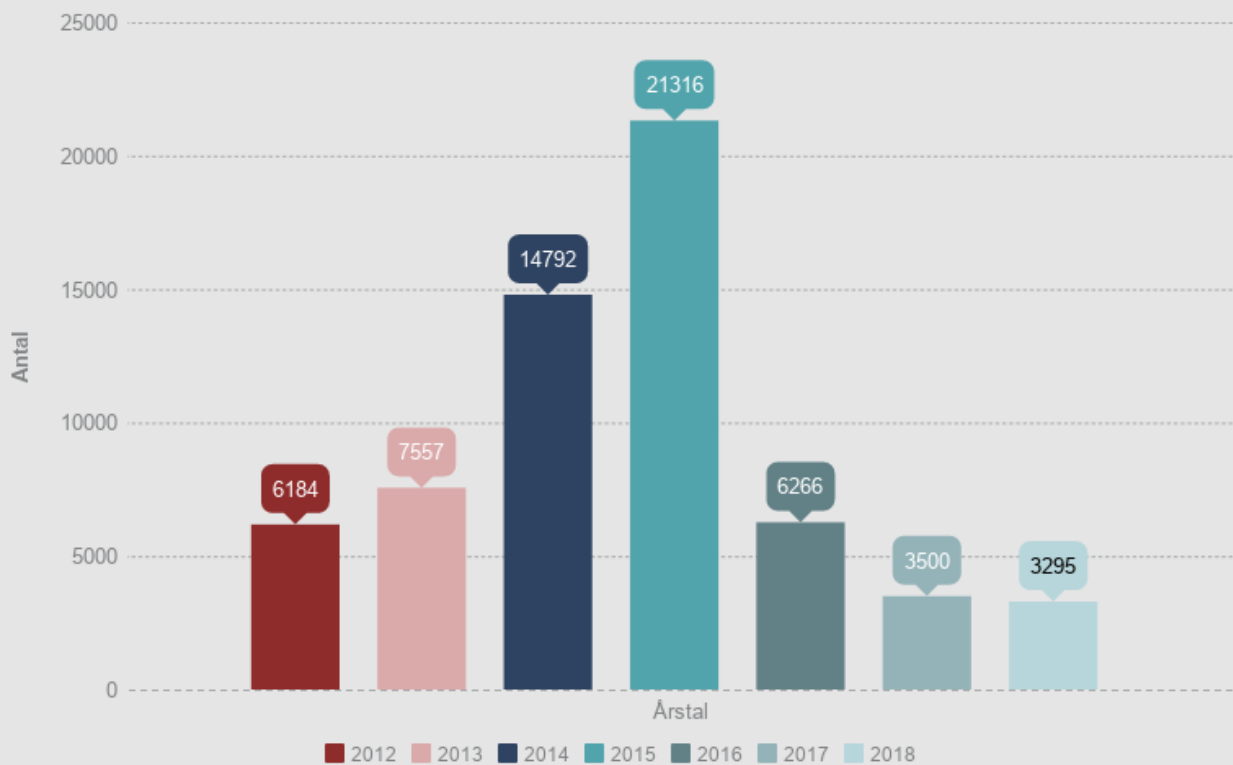
(*) 2006 and 2007: EU-27 and extra-EU-27.

(*) 2006 and 2007: not available.

Source: Eurostat (online data codes: migr_asycdz and migr_asyappctza)

Et menneske, der er i risiko for at bliver forfulgt i sit hjemland, kan gennem en godkendelse af en asylansøgning anerkendes som flygtning i Danmark og derved få en tidsbestemt opholdstilladelse (Dansk Flygtningehjælp, 2019). Stigning og fald i antallet af flygtninge i EU har også haft en effekt i Danmark. Det kan ses i nedenstående tabel fra Folketingets EU-oplysning (Folketinget, 2019)

Asylansøgere i Danmark (2012–2017)

Kilde: Nyidanmark.dk

Folketingets EU-Oplysning

Mange af disse flygtninge oplever politisk, religiøs eller racemæssig forfølgelse i deres hjemland og flygter på grund af faren for at få krænket deres menneskerettigheder, blive fængslet, tortureret eller dræbt (ibid).

Det markante fald i antallet af flygtninge i 2017 og 2018 kan have flere årsager. EU indgik i 2016 en ny og mere omfattende aftale med Tyrkiet, der skal nedbringe flygtningestrømmen.. Her forpligter Tyrkiet sig til effektiv og konsekvent at stoppe strømmen af migranter fra Tyrkiet til EU, primært Grækenland. Aftalen er en udvidelse af den aftale EU og Tyrkiet tiltrådte 29.november 2015. (Danmarks Radio, 2019)

Danmark indfører en midlertidig grænsekontrol d 4 januar 2016, foruden Danmark er der flere øvrige EU lande, herunder Sverige og Tyskland, der gør det samme. EU fremsatte d 27.09.2017 et ændringsforslag, der gjorde, at det blev muligt at opretholde den midlertidige grænsekontrol i op til to år under særlige omstændigheder. Denne ændring kan også have en effekt på flygtningens muligheder for bevægelse inden for EU og være derved en medvirkende årsag til det fald, der er i antallet af flygtninge siden 2016. (Folketinget, 2019)

Når man interesserer sig for forholdene for uledsagede asylsøgende børn, vil det være relevant at tage udgangspunkt i en lang række internationale konventioner og regler.¹

I 1951 underskrev Danmark FN's flygtningekonvention, som forpligter os til at give mennesker på flugt beskyttelse, hvis de opfylder konventionens betingelser.

FN konvention om Barns rettigheder, som blev tiltrådt af Danmark i 1991, har til formål at sikre, at børn overalt i verden har de samme rettigheder og på lige fod med voksnes rettigheder. Det er artikel 3, artikel 22, artikel 24 og artikel 39, der især er relevante i forhold til asylsøgende børn og uledsagede børn, der anerkendes som flygtninge. I artikel 22 beskrives, statens forpligtelse til at sørge for særlig beskyttelse af børn, som er flygtninge, eller har flygtninge status, og til at samarbejde med ansvarlige organisationer om beskyttelse og hjælp af flygtning.

Danmark har således via adskillige konventioner forpligtiget sig til at hjælpe mennesker, herunder særligt fremhævet børn og unge, der flygter for ikke at få krænket deres menneskerettigheder, blive fængslet, tortureret eller dræbt (Dansk Flygtningehjælp, 2019)

Der er under den nuværende regering vedtaget en lang række ændringer i Udlændingeloven, hvoraf nogle har særlige konsekvenser for uledsagede flygtningebørn, Bl.a. vedtog et flertal i folketinget i 2010 en ændring af udlændingeloven, som betyder, at børn, som har fået en særlig opholdstilladelse efter paragraf 9c i Udlændingeloven, får inddraget denne tilladelse, når de fylder 18 år. Herefter sendes de tilbage til det land, som de flygtede fra, med mindre der er helt særlige grunde, der taler for, at de kan få lov at blive. Herudover giver loven nu mulighed for, at de danske myndigheder i flere tilfælde kan sende børn, der ikke får asyl, tilbage til oprindelseslandet, til særlige modtagelsescentre.

Antallet af uledsagede flygtningebørn i både Europa og Danmark har generelt været stigende igennem det sidste årti. I 2007 kom der 93, i 2008 kom der 302, i 2009 kom der 529, mens der i 2015 kom 2144 flygtningebørn til Danmark. Tallet falder derefter på linje med øvrige flygtningetal efter 2015. I 2016 og 2017 faldt de til hhv. 1184 og 462 (DFUNK, 2019). I 1999 udgjorde andelen af uledsagede mindreårige omkring 1 % af alle asylansøgere, i 2009 omkring en syvende del, men i første kvartal af 2016 var det hele 18% (Regugees.dk, 2019).

Det er de officielle tal. Hvor mange børn der helt præcist kommer til Danmark som uledsagede er imidlertid svært at afgøre. En del henvender sig formodentlig ikke til myndighederne, nogle holdes skjult af menneskehandlere og kriminelle. En del forsvinder, går muligvis under jorden, inden deres sag er afgjort af de danske myndigheder, og det er svært at afgøre, om de alle har forladt landet.

---

¹ Bl.a. EU's charter om fundamentale rettigheder, FN's konvention om Børns Rettigheder og FN's konvention om flygtninges retsstilling

3 Problemfelt og problemformulering

En ny national lov i Danmark, lov L 174 også betegnet paradigmeskiftet, blev vedtaget i Folketinget d. 27.02.2019. Den nye lov kan opleves at modarbejde både nationale og internationale (herunder EU) love og konventioner.

Denne masterafhandling har udvalgt et undersøgelsesfelt med fokus på de unge, der kommer til Danmark alene, også defineret som uledsagede mindreårige.

Disse uledsagede mindreårige er typisk flygtet fra krig, fattigdom og overgreb. De har krav på at blive behandlet som børn med behov for særlig beskyttelse, men ofte bliver de i stedet betragtet som illegale migranter eller udsættes for vold, overgreb og udnyttelse af menneskesmuglere og kriminelle netværk.

Uledsagede flygtningebørn har ingen voksne med sig på flugten og derfor overladt til sig selv at klare de mange udfordringer, som andre børn typisk har voksne til at klare for sig. De er derfor i en særlig sårbar position, og de har ifølge internationale konventioner krav på særlig opmærksomhed og beskyttelse.

Den nye lov (L174) medfører en ny virkelighed for de uledsagede unge flygtninge. Denne afhandling ønsker på den baggrund at undersøge, hvordan disse unge reagerer på den nye lov, samt finde frem til hvilken betydning det har for de fagprofessionelle socialarbejdere.

3.1 Problemformulering

På baggrund af ovenstående problembeskrivelse, vil denne afhandling afdække følgende:

Hvilken betydning har lov 174 af 27-02 2019, for uledsagede unge flygtninge med hensyn til holdninger til uddannelse/skole, til fremtiden og til det at opleve sig værdsat og anerkendt som menneske?

Som konsekvens af lovændringen, hvordan oplever de professionelle fagpersoner ændringer i deres arbejdsopgave?

3.2 Afgrænsning

Afhandlingen afgrænser sig til at arbejde med flygtningebørn og -unge mellem 14 – 18 år. Den beskæftiger sig derfor ikke med familiesammenførte børn og børn af indvandrere.

Afhandlingen forholder sig heller ikke til problemstillinger omkring samfundsøkonomiske forhold, ligesom der ikke tages politisk stilling til de pågældende lovmæssige tiltag. Den beskæftiger sig derfor ikke med, hvilke faktorer der kunne ligge bag, og hvilke årsagsforklaringer, der ligger til grund for ønsket om at ændre i udlændingeloven.

Endeligt afgrænses afhandlingen til de dele af love og konventioner, der handler om ophold.

4 Definitioner

Følgende definitioner er brugt i denne masterafhandling.

Uledsagede unge:

I denne masterafhandling lægges hovedvægten på de unge, der kommer til Danmark alene også defineret som uledsagede mindreårige. Flere NGO'er og flere offentlige instanser anvender nedenstående definition af uledsagede mindreårige flygtninge:

"En uledsaget mindreårig er en udlænding under 18 år, som er indrejst og har søgt asyl i Danmark uden ledsagelse af sine forældre eller andre myndige personer, som kan anses for at være trådt i forældrenes sted. Det kan også være et barn, som indrejser med forældre eller anden voksen person, men hvor den voksne person enten efterlader barnet i Danmark eller dør under opholdet." (Udlændinge- og integrationsministeriet, 2019)

Et uledsaget flygtningebarn er en flygtning under 18 år, som er flygtet uden sine forældre eller anden voksen ledsagere, eller som undervejs på flugten er blevet skilt fra sine voksne ledsagere. Begrebet flygtningebarn bruges desuden ofte om alle børn på flugt, uanset om de lever op til definitionen af en flygtning i FN's konvention om flygtnings retstilling. Ofte bruges begrebet uledsagede mindreårige om asylsøgende børn under 18 år.

Det er udlændingeloven, der gælder, når et barn under 18 søger asyl. Som udgangspunkt skal børn og unge leve op til de samme krav for at få asyl som voksne, og langt de fleste uledsagede asylbørn går igennem en almindelig asylprocedurer, fordi man vurderer de modne nok. Ved afslag venter man dog til de er fyldt 18 år med at sende dem ud. Ved afslag har de mindreårige dog en ekstra chance for at få opholdstilladelse efter en anden paragraf (§9c stk3,2)

Flygtning:

I denne afhandling defineres en flygtning ud fra følgende definition, der er hentet fra FN's flygtningekonvention:

"En person som nærer en velbegrundet frygt for forfølgelse pga. sin race, religion, nationalitet, sit tilhørsforhold til en bestemt social gruppe, eller sine politiske anskuelser, som befinder sig udenfor det land, i hvilket han har statsborgerret og som ikke er i stand til – eller pga. sådan frygt ikke ønsker – at søge dette lands beskyttelse". (FN's Flygtningekonvention)

Indvandrere:

"Indvandrere er født i udlandet. Ingen af forældrene er danske statsborgere eller født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er født i udlandet, opfattes den pågældende som indvandrer. Som flygtning tæller man med i statistikken som indvandrer, så snart man har fået opholdstilladelse i Danmark og dermed ikke længere er asylansøger. Med opholdstilladelsen følger også en plads i folkeregistret" (Danmarks Statistik, 2019)

Professionelle fagpersoner:

En definition, der understøtter og begrundet feltet, blev vedtaget af det internationale forbund for socialarbejdere i København i 2001:

"Socialarbejderprofessionen fremmer social forandring, problemløsning i menneskelige relationer, det enkelte menneskes frigørelse og magt over egen tilværelse, med henblik på at øge muligheden for et godt liv. Ved hjælp af teorier om menneskelig adfærd og sociale systemer sætter socialarbejde ind på de områder, hvor mennesker står i samspil med deres omgivelser. Socialarbejde bygger på principperne om menneskerettigheder og socialretfærdighed. (Husted, 2009)

Mentor:

En mentor er en erfaren person, som gennem rådgivning, sparring, vejledning, coaching og feedback deler ud af sin erfaring og sine kompetencer for at støtte mentees udvikling. Begrebet anvendes i mange forskellige sammenhænge bl.a. til udvikling af ledere og medarbejdere i virksomheder og organisationer, i foreninger til at støtte medlemmernes udvikling samt i samfundsmæssige sammenhænge som f.eks. i forbindelse med integrationsprojekter, støtte til unge kriminelle, til iværksættere m.m. (Egen definition, 2019)

Udsatte børn og unge:

"Området Udsatte børn og unge handler om at styrke de personlige ressourcer hos udsatte børn, unge og deres familier, så børnene og de unge kan få samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende."

(Børne- og socialministeriet, 2019)

5 Metode – videnskabsteoretisk

5.1 Afhandlingens videnskabsteoretiske afsæt

Som undersøger kan man aldrig være helt neutral. Det er det videnskabsteoretiske udgangspunktet i denne afhandling. For at en undersøgelse skal kunne være videnskabelig, må den bygge på forholdet mellem idéer og empiri, samt en intention om at være relevant i relation til virkeligheden. (Arbnor og Bjerke, 1997). Afhandlingens udgangspunkt er socialkonstruktivistisk. Mit holdning er nemlig, at den samme "virkelighed" kan opleves subjektivt og forskellig fra person til person. Den enkeltes oplevelse af virkeligheden afhænger bl.a. af, hvem man er som person og hvilke erfaringer og historier, ens billede af verden er dannet på baggrund af.

Især de ikke materielle fænomener i vores verden – relationer og sociale sammenhænge; den sociale virkelighed – kan efter min mening ikke beskrives objektivt eller opfattes ud fra ét enkelt og såkaldt sandt billede af virkeligheden. Den sociale virkelighed som formet og konstrueret af de enkeltes forskellige opfattelser. Ud fra en hermeneutisk, fortolkningsvidenskabelig tilgang, mener jeg, at der kan være mange forskellige opfattelser og af, hvad virkeligheden og sandheden er. (Andersen, 1990)

Den socialkonstruktivistiske tænkning ligger altså til grund for afhandlingens teoretiske og empiriske analyser. Dette er mit metodiske udgangspunkt, ud fra en forestilling om, at enkeltdele altid må forstås ud fra det system, de er en del af. Ud fra dette humanvidenskabeligt inspirerede systemiske videnskabssyn, er det interessant at undersøge for at forsøge at forstå, hvordan virkeligheden opleves hos den enkelte i det system, vedkommende er en del af.

Dette videnskabsteoretiske udgangspunkt medfører også, at jeg må være klar over, at jeg som undersøger ikke er en neutral iagttager, men altid vil være en del af den socialt konstruerede virkelighed, og at jeg automatisk vil bringe mine egne forforståelser med ind i undersøgelsesfeltet.

For at kunne sørge for validitet i kvalitative undersøgelser er det vigtigt at arbejde med metodetriangulering. Trianguleringen kan forhøje validitet i undersøgelsen ved at bruge forskellige informanter, forskellige metoder til at indsamle data og forskellige teorier til at fortolke data. Desuden vil det være vigtigt, at vide dokumentation af fortolkninger i forhold til de indsamlede data, f.eks. gennem citater

5.2 Empiri

Mit empiriske afsæt i masterhandlingen består af tre semistrukturerede interviews med unge uledsagede flygtninge og et fokusgruppeinterview med en lærer, en ungementor og en UU-vejleder samt et semistruktureret interview med en socialrådgiver.

Udvælgelse af interviewpersoner

Opgavens problemformulering understreger min interesse i at undersøge de unge uledsagede og lærernes subjektive opfattelser af hvordan deres liv og arbejdsliv påvirkes af nye lovtiltag, særligt dele af lov L 174.

Formålet med at inddrage både de unge og personalet, har været, at jeg har vurderet, at begge parter kan bidrage med viden om de unges oplevelse af deres virkelighed, men på forskellige

niveauer. Ved at vælge at inddrage lærernes og fagkundskabens perspektiv, mener jeg, at det kan bidrage med viden om forståelsen af problemstillingen.

Ved at inddrage unge perspektivet, mener jeg, at det kan bidrage til at give en indsigt i de unges individuelle oplevelser omkring uddannelse og fremtid, og hvordan de oplever deres egne muligheder.

En væsentlig udfordring omkring interview med de unge uledsagede var sproget. Jeg har valgt at foretage interviewet utolket, da jeg tidligere har erfaringer med, at en tolk påvirker udfaldet af interviewet uhensigtsmæssigt. Der vil være flere opfattelser af virkeligheden på spil. Prisen kan så være vanskeligheder i at forstå detaljer i spørgsmål og svar. Jeg prøver dog at råde bod på dette, ved at skabe en tryk stemning og spørge en del rundt om både svar og spørgsmål.

6 Teori på fagområdet

I dette kapitel beskrives den teori, der anvendes i analysen af afhandlingens problemfelt. Det drejer sig om risikobegrebet, begrebet resiliens, den kulturkritiske teori samt teori omkring socialarbejderprofessionen.

6.1 Risikobegrebet

Forekomsten af risikobørn i et samfund er ikke alene et udtryk for udbygningen af velfærden og dermed sikkerhedsnettene i samfundet i forhold til de svageste. Det er også et udtryk for den moralske tolerancegrænse, der eksisterer i et samfunds selvforståelse: Hvad kan vi acceptere, og hvad vil vi acceptere? Dermed er det også et udtryk for psykologiske grænser for, hvor langt individualiseringen har sat sine spor - som i opfattelsen om, at den enkelte selv er ansvarlig for sine manglende muligheder. (Jørgensen, 2002)

Risikobegrebet hænger sammen med forekomster af belastninger i bred forstand. Jo flere belastninger en person er udsat for, desto større risiko for u hensigtsmæssig udvikling. Men der er ingen automatik i koblingen mellem ophobning af belastning og udviklingen af dysfunktion. Sagt på en anden måde; der er altid en mulighed for at overvinde belastningerne. Netop derfor er risikosynsvinklen også forbundet med begreber som mestring og modstandskraft (ibid)

Teoretisk set er risikobegrebet udviklet i tiden siden 1980'erne med væsentlige bidrag af bl.a. Rutter(1987), Beck(1997), Garbarino et al(1997) og Werner og Schmidt(1992).

Men også danske forskere (Jørgensen et al,1993, Nygaard og Christoffersen,1996, Egelund 1997, Halskov, Jørgensen & Palakow,2000) (Alle jfr. Jørgensen, 2002)

For hundrede år siden var fattigdom en reel trussel mod mange børn og unge. I dag drejer det sig om få procent. (Hansen, 1986). Til gengæld har risikoperspektivet skiftet karakter og drejer sig primært om en stående risiko for at miste tilknytning til arbejdsmarkedet, til sociale netværk, til fortrolige medmennesker. Risikoen er knyttet til udstødelse, marginalisering og derved svækket social integration. For store grupper er der tale om både svækkede materielle vilkår og udtyndede netværk. Den enkelte står mere ubeskyttet og dermed med risiko for at blive udsat for reel isolation og overgreb.

En nogenlunde præcis angivelse af, hvor mange børn, der totalt må siges at befinde sig i risikogruppen er yderst vanskelig. En inddeling, der ser ud til at have vundet en vis hævd, er den, der blev anvendt i analysen af risikobørn i 1993 (Jørgensen et al, 1993, jfr. Jørgensen, 2002). Her skelnes imellem tre grupper af risikobørn.:

Problembørn:

Denne gruppe har langvarige og/eller permanente behandlingsbehov. Problemgruppen omfatter børn med meget forskellige symptomer og diagnoser, fra funktionsnedsættelse med arvelig baggrund til problemer, der har overvejende social/livsstilemsmæssig baggrund eller forbundet med, at en barn trods en række medfødte lidelser eller komplikationer i dag overlever fødslen - men det risikerer at give store vanskeligheder for de pågældende børn og deres familier.

Truede børn:

Dette er en gruppe, der må forventes at have behov for en intensiv støtte over en længere periode. Gruppen er en meget blandet gruppe, omfattende både familiemæssige belastninger og sociale traumer, der i forskellige former fører til social marginalisering (Misbrugsfamilier, dybt problematiske skilsmisser, langvarig arbejdsløshed, familier med vold og familier med forekomst af omsorgssvigt, mobbede børn og isolerede/ensomme børn.)

Børn med særlige behov:

Denne gruppe udgøres af børn, der i en række tilfælde vil kunne klare sig gennem belastningerne med støtte fra de sociale omgivelser. En professionel hjælp vil øge udsigterne til at komme igennem belastningerne. Det kan være børn, der er henvist til PPR, har oplevet skilsmisser eller mistrivsel i skolen

Ifølge Per Schulz Jørgensen findes der ni hovedgrupperinger inden for selve risikobegrebet i det danske samfund. Masterafhandlingens teoretiske grundlag vil fokusere på den risikogruppe der er defineret „Børn med anden etnisk baggrund“ (Jørgensen, 2002). Børn og unge med anden etnisk baggrund omfatter en kulturelt og social meget varieret befolkningsgruppe, der er mangedobbelt gennem de sidste 4 årtier. Gruppen bliver defineret således: „Minoritetsfamilier har ofte en langt større forekomst af arbejdsløshed, en økonomisk presset situation, en forringet boligsituation, samt befinder sig i en kulturel og social marginaliseret situation i forhold til det danske samfund.“ Hertil kommer, at disse familier og børn befinder sig i eksil, præget af brudte relationer og oplevelser af tab, herunder tab af modersmål som alment kommunikationsmiddel

For egentlige flygtningefamilier er der oftest tale om en baggrund med traumatiske oplevelser. Konsekvenserne for børn varierer betydeligt, afhængig af familiebaggrunden, men generelt er der tale om forhøjet risiko for dårligere skoleforløb, svagere kulturel og social integration og svagere social tilpasning. Generelt synes pigerne at klare sig bedre end drengene med etnisk baggrund“ (Jørgensen, 2002)

En anden væsentlig faktor i arbejdet med risikobegrebet er social integration, som oprindeligt er defineret af den franske filosof, Emilie Durkheim, som en angivelse af sammenhængskraft i et samfund, (Jørgensen, 2002). I denne masterafhandling vil det identificeres således: Risiko, som konsekvens afsvækket social integration, er medvirkende til at fastholde de svage grupper i periferien af samfundet og manglen på oplevelsen af at have værdi og betydning som menneske er udbredt.

Problemet med hensyn til en svækket social integration har ændret karakter fra at være et spørgsmål om fattigdom og forsørgelse til at dreje sig om kulturel og social tilhørsforhold og livsperspektiv. Det handler i mindre grad om ”mere af det samme”, snarere om ”noget andet“ (Jørgensen, 2002)

6.2 Resiliens

Nogle børn udvikler sig hensigtsmæssigt selv om de er udsat for betydelige belastninger. Disse børn kaldte man tidligere modstandsdygtige, usårlige eller mælkebøttebørn.

Disse betegnelser var ikke fyldestgørende, idet ord som 'modstandsdygtig' og 'usårlig' kan føre til en opfattelse af, at disse personer nærmest vil kunne klare belastninger af enhver art. Om denne gruppe børn/unge benytter man i dag betegnelsen resiliens. (Kvello, 2013). Kvello angiver, hvordan forskellige teoretikere definerer begrebet forskelligt.

"At sikre en positiv udvikling og undgå en negativ udvikling under vanskelige forhold"(Luther & Zelaso, 2003)

"En vellykket funktionsmåde og tilpasning/mestring ved betydeligt stress eller trusler (Masten&Obradovic,2006)

"Gode tilpasningsmønstre i betragtning af tidligere og aktuelle problemer"(Maten og Reed,2002)

"Evnen til at udvikle sig positivt trods en betydelig grad af eller hyppig modgang" (Rutter, 2007)

Man kan opsummerende sige, at definitionen af resiliens samler sig om tre forhold: en god udvikling hos højrisikobørn, fastholdelse af kompetencer under stress og evnen til at komme sig hurtigt og godt efter traumer (Friborg et al.,2005: Kazdin & Weisz,2003, Luthar et al.,2000, Sexton et al.2003, jfr. Kvello, 2013)

En anden samlede definition er, "at resiliens i høj grad er summen af ens beskyttelsesfaktorer, samt at de handler om individets reaktion på - eller mentale og praktiske håndtering af - stress eller vanskelige forhold i livet, og at det derfor ikke er det samme som at have en optimistisk indstilling" (Kvello, 2013)

6.3 Kritisk kulturteori

Kritisk kulturteori er bl.a. beskrevet hos Tingstrup et al. (2016). Dette teoretiske felt handler om at bestræbe sig på at forstå forskellige mindset og normer, herunder forstå at ens egne normer afspejler en særlig position, og at de er historisk og kulturelt specifikke snarere end universelle. Den forståelse betyder et skift fra at se f.eks. andre familietyper (samme køn, flergenerationer mm) eller barndommen (præget af migration) som primitive og utilstrækkelige, dysfunktionelle eller patologiske.

Denne pointe genkendes fra den kritiske kulturteoretiske litteratur om uledsagede børn, hvor forskere peger på at mange analyser og politikker sygeliggør flygtningebørn ved at lægge for meget vægt på problemerne, sygdom og afvigelser og for lidt vægt på børnenes håndteringsstrategier og ressourcer (Wernesjö, 2015, jfr. Thingstrup et al.,2016)

Kritisk kulturteori anlægger et kritisk, udforskende blik på kultur og magt. Dette blik på kultur og magt hjælper os til at give stemme til nogle aktører, som ofte er marginaliserede, og til at stille skarpt på nogle af perspektiver, som ofte er usynlige. Dette hjælper os til forstå, hvorfor og hvordan forskellige befolkningsgrupper er marginaliserede, og hvilken betydning marginaliseringen har for dem.

I den dominerende forståelse af tilhørsforhold, det som Stuart Hall kalder den gamle identitetslogik, betyder tilhørsforhold, at man er tilknyttet en gruppe (f.eks. en befolkningsgruppe), fordi man ligner de andre i gruppen, eller man hører til et sted (f.eks. et land), fordi man er en del af landets historie eller vokset op der. I den logik hører man til en

gruppe eller en anden, en nation eller en anden - men ikke begge steder. En metafor som ofte anvendes i den forbindelse er 'Rødder', der kun skaber forankring et sted.

I kritisk kultur teori peges der derimod på, at identiteter er foranderlige over tid og sted. Det betyder at identitet er sammensatte hybrider, og at identitet ikke er ekskluderende, dvs., det at man føler tilhørsforhold til gruppe eller sted, udelukker ikke, at man også kan føles tilhør til andre grupper og steder (Jensen, 2014)

En metafor som indfanger den forståelse af tilhørsforhold er 'Ruter' i stedet for 'Rødder' (Gilroy 1993). 'Ruter' kan referere både til fysiske bevægelser på tværs af steder og landegrænser, men også til, at identitet er foranderlig, og at de består af forbindelser på tværs af lande, kulturer, grupper og tider. 'Rødder'/'ruter' forskellen er et opgør med tanken om, at brud og foranderlighed (f.eks. migrationsprocesser) i sig selv er problematiske eller udtryk for en splittelse, som det kommer til udtryk når man taler om at være splittet imellem to kulturer (Røgilds, 1995)

I denne masterafhandling kan 'Rødder' og 'Ruter' - begrebsparreret være en måde at forstå de uledsagede unges forhold til nationer og lande på. At de unge på en gang er tilknyttet til og engageret i Danmark og knyttet til og engageret i de lande oprindeligt kommer fra. Det tilbyder os at forstå nogle af de misforhold der er imellem de unges bestræbelser og de institutionelle bestræbelser. De unge arbejder på at skabe tilhørsforhold og meningsfulde voksenliv, som ikke nødvendigvis er begrænset til Danmark, men som også går på tværs af landegrænser, omvendt er de institutionelle logikker på en anden måde fokuseret på Danmark.

De uledsagede unge flygtninge er i vidt omfang underlagt de samme strukturelle rammer som andre (anbragte) unge i det danske samfund. Ud fra en kritisk kulturteoretisk tilgang kan de muligheder og barriere, som de unge møder i deres hverdagsliv og de unges håb, problemer og strategier derfor i vidt omfang forstås ud fra de samme forståelser, som andre anbragte unge i dagens Danmark kan forstås ud fra (Agerup, 2013)

6.4 Socialarbejderprofessionen

Husted fremhæver, at godt socialt arbejde er etisk bevidsthed i praksis. Endvidere definerer han, at "etisk bevidsthed er en grundlæggende del af socialarbejdernes professionelle praksis. Deres evne til og engagement i at handle etisk forsvarligt er et afgørende kvalitetsaspekt ved den ydelse, som tilbydes dem, der bruger de sociale tilbud"

En anden synsvinkel på, hvad der definerer socialarbejderprofessionen, er den definition, der er vedtaget af det internationale forbund for socialarbejdere i København 2001 (se side 8)

Men selve formålet med socialarbejderens arbejde er, "at de mennesker, man arbejder med og for, kommer til at leve et godt liv. Fælles for de ting, man i et givet stykke socialt arbejde vælger at gøre, er, at de på den ene eller anden måde forbedrer menneskers udsigt til et godt liv" (ibid)

Husted giver en overordnet beskrivelse af de relevante typer af aktiviteter eksempelvis at fremme social forandring, problemløsning i menneskelige relationer og frigørelse samt at give større indflydelse på egen livssituation. Det er, ifølge Husted, socialarbejderens opgave at skabe gunstige betingelser og give personen forudsætninger for selv at yde en indsats i forhold til at kunne leve et godt liv

Definitionen peger også på det særlige grundlag, som dette arbejde bygger på. Der er dels en særlig viden, dels de erfaringer man gør sig ud fra teorier fra adfærds- og

samfundsvidenskaberne og dels værdigrundlaget i form af principper omkring menneskerettighederne og social retfærdighed.

Det er altså ikke det særlige man foretager sig, som definerer socialarbejderens profession, men derimod det overordnede formål med det arbejde, man bedriver.

Det, der kendetegner fagligt kompetente socialarbejdere, er en etisk bevidsthed, som gør at den professionelle herudfra kan forsvare egne professionelle valg og handlinger. Det etiske hører uløseligt sammen med selve kerneydelse i socialarbejderprofessionen.

Hos Husted fremhæves det, at de to værdier; individuel værdighed (menneskerettigheder) og social retfærdighed, er det, der definerer socialarbejderprofessionen. Man kan ud fra Hustedes arbejde konkludere, at socialarbejderprofessionen kan opsummeres i tre hovedområder.

Det første område er princippet om menneskerettigheder og individuel værdighed.

"Socialarbejde bygger på respekten for alle menneskers iboende værdi og værdighed samt de rettigheder, der følger deraf: Socialarbejdere skal opretholde og værne om om den enkeltes fysiske, Psykiske og åndelige integritet og velvære"(Husted, 2009)

Det andet område er princippet om social retfærdighed.

"socialarbejdere har ansvar for at fremme social retfærdighed, såvel i relation til samfundet som helhed som til de mennesker der bruger deres ydelse" (ibid)

Det tredje område er professionel praksis:

"Socialarbejdere skal handle i overensstemmelse med de etiske kodekser eller retningslinjer for et etisk forsvarlig praksis, som gælder i deres land."(ibid)

7 Juridisk problemstilling

7.1 Indledning

"Alle mennesker har ret til at bestemme, hvad de vil med deres liv, hvad de vil læse og blive til. Det har jeg ikke. De tager mine rettigheder fra mig."

Citat fra interview med ung uledsaget flygtning, marts 2019

Denne masterafhandlingen har overordnet til hensigt at analysere de konsekvenser, som lov nr. 174 af 27-02-2019 (herefter kaldet lov L nr.174) har for en udsat gruppe, i et organisatorisk perspektiv, såvel som i et socialt fagligt perspektiv. Masterafhandlingen har fokus på, hvilken betydning lov L nr. 174 får for den enkelte unge uledsagede og hvilken betydning det har for de professionelle socialarbejdere, der beskæftiger sig med uddannelse af de unge uledsagede.

I den juridisk problemstilling mellem L nr.174 og Serviceloven er behandlingen af den enkelte unge uledsagede flytnings sag et eksempel på processuelle regler, hvor undersøgelser og vurderinger i de konkrete sager er nødvendige i forhold til at opnå opholdstilladelser. Med udgangspunkt i den overordnede problemstilling, har jeg i relation til belysning af de retslige forhold, fundet følgende juridisk felt relevant for masterafhandlingen.

Afklaring af, hvorvidt L nr. 174 § 7 stk. 1 og 2 og § 8 stk. 1 og 2 og Lov om social service harmonerer lovgivningsmæssigt med en gældende international konvention. Feltet vil blive gjort til genstand for en redegørelse og en analyse, og vil bidrage til en retslig belysning af problemstillingen i min masterafhandling.

Ovenstående leder frem til følgende problemformulering

7.2 Problemformulering (Juridisk)

Hvordan harmonerer Lov nr. 174. af 27-02-2019 §7, stk. 1., stk. 2 og §8, stk.1, stk. 2 med Lov om social service §46 og FN's børnekonvention artikel 3, 22, og med henblik på opholdsgrundlaget for de unge uledsagede flygtninge i aldersgruppen 14-18 år.

7.3 Retsgrundlag og metode

Med udgangspunkt i det paradigmeskifte, der er i L nr. 174, betyder ændringerne i udlændingeloven, at der nu er fokus på midlertidige ophold. Lov nr. 174 er en del af finanslovsaftalen mellem regeringen (V, LA, K), Dansk Folkeparti og Socialdemokratiet på udlændingeområdet. Loven trådte i kraft den 1. marts 2019.

I udlændingeloven L nr. 174 ændres ordlyden i § 7 og § 8, så det fremgår, at opholdstilladelserne nu gives med henblik på midlertidigt ophold. Samtidig understreges, at hovedreglen ift. flygtninge og familiesammenførtes opholdstilladelse skal være midlertidige, og opholdstilladelse inddrages eller undlades forlænget, når det er muligt.

I Lov om social service² (herefter Serviceloven) § 46 fremhæves det, at der skal ydes støtte til børn og unge, der har et særligt behov og man skal sikre at disse børn og unge kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og selvstændigt voksenliv som andre.

FN's Konvention om Børns rettigheder³, kaldet Børnekonventionen, blev vedtaget i 1989 og ratificeret to år senere i Danmark. I dag har mere end 193 lande tiltrådt konventionen. Børnekonventionen har til hensigt at sikre børns rettigheder, og fremhæver blandt andet at børn har ret til at blive beskyttet mod forskelsbehandling, og har ret til at udvikle sig gennem skole og medbestemmelse.

I redegørelsen og analysen vil jeg holde de 2 lovgivningstekster og Børnekonventionen op mod hinanden og forholde mig til, om der er modsætningsforhold i forhold til de forskellige lovgivningers intentioner.

7.4 Redegørelse og analyse

I L nr. 174 tages der forbehold for, at den vedtagne lovgivning ikke må være i strid med internationale forpligtigelser⁴. I denne analyse vil jeg anvende FN's børnekonvention som en international forpligtigelse og mener, at de midlertidige opholdsgrundlag kunne stride mod eksempelvis artikel 22 (Flygtninge) og artikel 39 (Rehabiliterende pleje).

Da L nr. 174 tager forbeholdet omkring at lovgivningen ikke må være i strid med internationale forpligtelser, er det ikke entydigt, at det kan dokumenteres, at det midlertidige opholdsgrundlag strider mod FN's børnekonventionen. Det er i hvert enkelt sag et tolknings spørgsmål, men det er min vurdering, at til trods for forbeholdet, så strider hensigten med de midlertidige opholdstillader med børns og unges muligheder for at følge sig sikre og kunne være en del af en positiv udvikling, som både børnekonventionen og serviceloven forsøger at sikre.

Der vil kunne argumenteres for, at midlertidige opholdsgrundlag påvirker den enkelte psykiske situation, i forbindelse med den usikkerhed og ustabilitet et sådan vilkår er. Det påvirker fremtidsmuligheder og motivationen, og det skaber et minimum at engagement i uddannelse og skole, og fremmer den enkeltes motivation for arbejder og beskæftigelse frem for uddannelse.

I artikel 3 i børnekonventionen står der, at i alle foranstaltninger vedrørende børn, skal barnets tarv komme i første række og i § 46 i serviceloven står bl.a. at "at formålet med at yde støtte til børn og unge med særlige behov, er for at sikre, at de kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksen liv som deres jævnaldrende". Men det er vigtigt ifølge vejledning nr. 3 til servicelovens punkt 13, at barnets eller den unges situation hviler på et langsigtet perspektiv. Midlertidig ophold og en uklar udrejse dato og den usikkerhed det medfører udfordrer barnets tarv, og der kan argumenteres imod, at §7 og §8

---

² Jf Lov om social service "LBK nr 1114 af 30/08/2018

³ Børnekonventionen, <https://.Unicef.dk/boernekonventionen>.

⁴ Lov nr. 174 §19a "... med mindre dette vil være i strid med Danmarks internationale forpligtigelser"

understøtter det, at afgørelser om ophold hviler på et langsigtet perspektiv eller understøtter intentionen om et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende.

I artikel 22:2 i Børnekonventionen står der blandt andet: "Såfremt ingen forældre kan findes, skal barnet nyde samme beskyttelse som ethvert andet barn, der permanent eller midlertidigt er afskåret fra familiemæssige omgivelser"⁵.

Det lægger sig meget godt op ad servicelovens §46, som skal sikre barnet eller den unges muligheder for personlig udvikling og opbygning af kompetencer til at indgå i sociale relationer og netværk. Hensynet til at man skal etablere netværk og opbygge kompetencer til at indgå i netværk, ved vi fra andre sammenhænge, er unikke værktøjer for unge i udsatte positioner. L nr. 174 § 7 og §8 kan bidrage til at unge vil opleve, at de mister kontakter og derved udover at skulle rejse hjem også mister sociale relationer.

Det er svært at sige noget entydigt om, at der områder, hvor der kunne være belæg for at L nr. 174 ikke overholder øvrig lovgivning og internationale konventioner. I L nr. 174 står der flere gange; "medmindre dette vil være i strid med Danmarks internationale forpligtigelser". Det er min tolkning, at man med denne formulering er klar over, at man udfordrer konventionerne med L nr. 174.

I følge Martin Henriksen, udlændinge- og værdiordfører for Dansk Folkeparti, er det netop på grund af, at myndighederne hele tiden skal kunne gå til kanten, at der ikke er mere præcise anvisninger i lovforslaget. (Kristelig Dagblad, 23.01.2019)

"Det, der er det svære ved diskussionen om inddragelse af opholdstilladelse, er, at de siger, man skal gå til de menneskeretlige grænser. Problemet er, at det bliver defineret af, hvad menneskeretsdomstolen siger eller vil sige. Og når den ikke rigtig har sagt noget om det nu, fordi den ikke får forelagt specielt mange sager på det her område, så er der enten en meget lille beskyttelse, at man lidt firkantet sagt kan gøre hvad som helst, eller at man overlader det til embedsmændene at lave deres egen fortolkning af, hvordan man vil forstå kriterierne i praksis," siger Jonas Christoffersen, direktør for Institut for Menneskerettigheder. (ibid)

Ovenstående citater understreger det skisma, der er imellem fortolkningen af gældende konventioner ud fra et menneskeretligt perspektiv og de love som politikerne vedtager. Det er også det, forbeholdet i lovgivningen tager højde for.

7.5 Konklusion

Overordnet set er der ikke noget i L nr.174 som strider i mod hverken lovgivning eller konventioner. Der hvor der kunne være udfordringer, har man lagt en sikring ind. Men der er områder, som man kan fortolke forskelligt, og hvor man med en anderledes retorik kunne påpege, at den nye lov har store konsekvenser for den unge uledsagede, men på værdier som ikke forholder sig lovgivningen. Den politik, der føres vil også have et fokus på, hvordan man tolker og forstår de enkelte konventioner. Konsekvensen er under alle omstændigheder, at der kan opstå tvivl om, hvad konventioner rent faktisk kan sikre, hvis lovgivningen konstant udfordrer grænserne. Er det embedsmændene, der skal definere og fortolke. Eller er konventionerne ikke tydelig nok.

---

⁵ Børnekonventionen artikel 22:2

8 Analyse

8.1 Indledning

De tre første afsnit af denne analyse tager udgangspunkt i de unge uledsagedes reaktion på Lov 174 af 27.02.2019. Det undersøges, hvilke konsekvenser den har for de unge uledsagedes holdninger til uddannelse og skole, om det påvirker deres følelse af at være værdsat og anerkendt, samt hvordan deres holdning til fremtiden evt. er ændret. Det efterfølgende afsnit undersøger, hvordan den nye lovgivning har ændret de fagprofessionelles (socialarbejdernes) tilgang til de unge uledsagede, hvordan kan og skal de agere i dette felt.

Af hensyn til anonymitet har jeg givet hver af informanterne et nummer, således at der efter hvert citat fremgår et tal, der henviser til informantens funktion. Af hensyn til de unge uledsagedes ønsker om anonymitet, vil der ikke blive nævnt navne.

Uledsaget ung (1)
Uledsaget ung (2)
Uledsaget ung (3)
Lærer (4)
Mentor (5)
UU-Vejleder (6)
Sagsbehandler (7)

8.2 Risikobegrebet

Med udgangspunkt i de tre kategorier af risikobørn, problembørn, truede børn og børn med særlige behov (Jørgensen et.al, 1993, jfr. Jørgensen, 2002), peger denne analyse på, at de unge i undersøgelsen overvejende ligger i gruppen truede børn. Dette ud fra, at de er defineret som en gruppe med familiemæssige belastninger og sociale traumer, der fører til social marginalisering, familier med forekomst af omsorgssvigt og isolerede og ensomme børn.

En af de unge (2) siger i interviewet: "Jeg har mistet min familie og er helt alene. Jeg kom over land, ikke med familien, men sammen med nogle mennesker, jeg ikke kendte. Jeg ved ikke hvor de er nu." Denne unge siger senere i interviewet, "Der er to ting jeg har besluttet; jeg kan begå selvmord eller jeg skal være død. Jeg skal aldrig tilbage til Afghanistan". Det indikere en primær tilknytning til kategorien 'truede børn'.

En anden informant (3) bekræfter min tese om, at de unge i undersøgelsen her tilhører kategorien 'truede børn', da han siger, "*Jeg tænker hele tiden hvad der sket med min bror*" og "*Jeg tænker på hvornår jeg skal dø*". Disse citater belyser et centralt aspekt ved risikobegrebet, idet man mener, at risikoen forøges med stigende belastning. Jo flere belastninger des større er risikoen for dysfunktion og risikoadfærd (Jørgensen, 2002)

En anden vinkel i risikobegrebet i forhold til de unge i denne undersøgelse er, at der er en stående risiko for at miste tilknytningen til arbejdsmarkedet, til sociale netværk og til fortrolige. "*Jeg er meget påvirket . og meget ked af det. Men det skal jeg ikke vise. Inden i har jeg det rigtig skidt. Men ingen kan hjælpe mig, derfor holder jeg det inden i.*" (1). Risikoen for det

enkelte individ handler om udstødelse, marginalisering og en svækket social integration. Det bekræftes i en udtalelse fra en af informanterne:

" Du skal tænke på, at dem jeg går i klasse med, vi snakker lige dansk alle sammen og skriver dansk, jeg prøver at være lige, men kæmper hver dag. Men de tænker aldrig på hvor de skal bo, hvad der sker med deres fremtid, der er ingen der presser dem, om de skal tage en uddannelse eller et arbejde. Alle mennesker har ret til at bestemme hvad de vil læse, hvad de vil med deres liv, hvad de vil læse og blive til. Det har jeg ikke. De tager mine rettigheder fra mig."(1)

Børn med anden etnisk baggrund tilhører naturligt en af de ni risikogrupper, som er beskrevet hos Jørgensen. Men udover at tilhøre denne gruppe, kan de unge uledsagede også have indikatorer på, at de tilhører gruppen af omsorgsvigtede børn, som er kendetegnet ved grov og vedvarende omsorgssvigt fra forældrene. De unge uledsagede vil også være repræsenteret i gruppen af børn (ufrivilligt) anbragt uden for hjemmet, hvor langt de fleste anbringelser er forbundet med forældrenes livssituation og livsførelse. En anden gruppe, som de unge uledsagede kunne identificeres med er gruppen med psykisk syge forældre. Børn af psykisk syge forældre har en forhøjet risiko for at blive udsat for omsorgssvigt, misbrug og vold.

Ikke alle børn i højrisikogrupper er mere skrøbelige og de udvikler ikke nødvendigvis oftere problemer end børn i moderate risikogrupper (Felner, 2005, jfr. Kvello, 2013). Selvom de børn og unge, som eksponeres af flere risikofaktorer, har øget risiko for at udvikle problemer, er der en hel del mennesker, som gennem længere tid lever under voldsomt stres uden at få symptomerne (Monroe & Hadjiyannakis, 2002; jfr. Kvello, 2013). En af informanterne i denne undersøgelse siger:

"Nej, jeg er flov over det, ved ikke hvad jeg skal sige til dem. Jeg er blevet kaldt flygtning lige siden jeg blev født, selv i Iran var jeg flygtning, jeg måtte ikke gå i skole. Så tænkte jeg, jeg må gøre noget ved det. Så kom jeg hertil og det er endnu værre. Eller kommer til at være endnu værre, Men alt lovgivning, jeg ved det ikke, jeg kan slet ikke koncentrere mig og fokusere, jeg har så mange ting i hovedet."(1)

En anden siger: "Jeg prøver ikke at tænke på fremtiden. Jeg bliver ked af det, når jeg tænker på fremtiden" ,"Jeg vil gerne tjene penge så jeg kan leve, og jeg er bange for at blive sendt tilbage. Hvor skal jeg gå hen og spørge? Nu tænker jeg på det hele tiden."(2). Forskning har vist, at børn bliver påvirket af voldshandlinger, afsavn og sorg over deres forældre samt mistede personer, der betød noget for deres trivsel og velvære.

I denne kontekst er det værd at fokusere på, at målgruppen for undersøgelsen her har flere risikofaktorer, der kan give sig udslag på forskellige tidspunkter. Blandt risikofaktorerne fremhæver Montgomery og Linnet den unges traumatiske belastninger, mistro i skolen og social isolation (Montgomery og Linnet, 2012) Denne belastning genfindes hos en af informanterne, der siger: "Han, (sagsbehandleren) sagde, hver gang du kommer her, skal vi tale om, hvordan du bliver sendt tilbage til dit hjemland. Jeg tænker, det er mit hjemland her, hvor skal jeg ellers bo?".

Sammenfattende kan man udlede, at der er en række udfordringer med hensyn til at få placeret de unge uledsagede i en ramme, hvor man klart kan definere, hvilke gruppe af risikobørn, de tilhører. Denne indledende del af analysen viser, at de unge uledsagede er risikobørn, primært med hovedvægt på gruppen af 'truede børn'. Det at de er uledsagede, gør at de er i en særligt udsat position, da de kan have været ubeskyttet under flugten, sårbare i forhold til overgreb ligesom de jfr. interviewundersøgelsen oplever savn af familie og hjemlige forhold.

8.3 Resiliens

Faktum er, at langt de fleste børn og unge, som lever med betydelige risikofaktor, ikke vil udvikle de problemer, som de statistisk har en øget risiko for. Forskning i, hvordan risikofaktorer slår ud, viser, at det i betydelig grad afhænger af, hvordan personen selv opfatter dem, altså attribuerer ingen af dem (Shiner et al., 2002, jfr. Kvello, 2013).

Perspektivet er altså, hvordan den unge ledsagede i denne undersøgelse, bliver påvirket af Lov 174 27.02.2019. Analysen undersøger deres holdning til uddannelse og skole, deres oplevelse af at være værdsat og anerkendt, samt deres holdning til fremtiden.

Unge uledsagede flygtninge, der er kommet op gennem Europa, har ofte en historik der viser, at de har været meget udsatte på deres færd. Men hvordan påvirker det dem, når der kommer ny lovgivning, nye rammebetingelser, som vil have indvirkning på deres hverdag og fremtidige muligheder?

Det er vigtigt for de unge uledsagede at have nogle rammer, der er genkendelige, og som de kan se giver mening. Skolen er et af de områder i den kategori. Som en af informanterne siger: *"Det er vigtigt at gå i skole, så kan jeg lære noget. Jeg vil gerne hjælpe mennesker"*(3). Det tyder på, at det at gå i skolen har en betydning for den enkelte, samt at de har brug for at få del i de færdigheder der ligger heri. Dette understreges også af en af de andre informanter der sidder med det uddannelsesmæssige ansvar: *"Jeg tænker egentlig at de fleste af vores unge er meget fokuseret på at få en uddannelse og få et job også selvom de ved de bliver sendt hjem."*(6). Eller som en anden af socialarbejderne beskriver det; *" Han vil på HF. Han vil blive det, han nu vil blive. Så siger jeg, det forstår jeg godt, det er bare vigtigt, du er orienteret om det her (lov 174)".*(7)

Grunden til at skole og uddannelse er vigtige parametre for at se på, om den unge uledsagede er i en positiv udvikling, understøttes af Kvello, idet han hævder, at støtte fra det sociale netværk bidrager til at, at den unge udvikler et trygt tilknytningsmønster, et positivt selvbillede med en tro på at det mestrer tingene og er værd at elske. (Kvello, 2013). Som en af informanterne udtrykker det: *"Jeg ser danske film, lytter til dansk musik og læser og snakker dansk på mit arbejde"*(2) Det tyder også på, at der i den undersøgte gruppe af uledsagede unge er et fokus på at skulle klare sig, uanset hvordan omverden agerer eller stiller krav. De har også holdninger til, hvad de forventer af andre, selvom deres retsmæssige grundlag forandres. En informant siger direkte: *"Alle mennesker har ret til at bestemme, hvad de vil læse, hvad de vil med deres liv"*.(1)

Selv i forandringer har de unge i undersøgelsen langt hen af vejen et tro på dem selv og deres muligheder, trods den viden de besidder om ændrede de lovmæssige rammer; *"Jeg vil gerne være elektriker. Jeg har hørt det er god uddannelse. Ja jeg er god til matematik."*(2)

Men der er også et andet aspekt i det at blive konfronteret med en given virkelighed. I resiliensbegrebet underforstås, at sårbarheden er et karakteristika for individet. Man kan sige, at sårbarhed er modsætningen til robustheden eller hårdheden, men man må samtidig sige, at de fleste mennesker har sårbare punkter (Kvello 2013). En af informanterne i denne undersøgelse er i hvert fald blevet påvirket ved en samtale med en myndighedsperson;

"Ham fra Jobcenteret sagde, du skal ikke tage en lang uddannelse, så tager de din opholdstilladelse fra dig. Jeg var lige ved at græde, han sagde du skal hellere arbejde. Hver gang du kommer her skal vi snakke. Det gjorde rigtig ondt. Han sagde hver gang du kommer her, skal vi

tale om, hvordan du bliver sendt tilbage til dit hjemland. Jeg tænkte, det er mit hjemland her, hvor skal jeg ellers bo.”(1).

I denne situation bliver informanten udsat for et stort pres. En af elementerne i arbejdet omkring resiliens er netop, at det, der betyder noget, er ikke hvordan man har det, men hvordan man tager det. Hvordan reagerer informanten på den vanskelige hændelse, og hvilken betydning har det for, hvordan vedkommende håndterer situationen, og hvordan vedkommende lever med oplevelsen.

Den bistand, man som fagperson skal yde, er kompleks. Hvordan håndterer vi denne situation, hvor der er en lovændring, som ændrer retning for den enkelte unge. I denne situation, hvor det hele er meget nyt, peger undersøgelsen her på, at socialarbejderen gerne vil hjælpe de unge uledsagede til at håndtere udfordringerne sideløbende med, at der gøres en indsats for at reducere stress niveauet ved at fjerne risikofaktoren fra informanten. En informant siger: ”Vi skal stadigvæk prøve at få dem integreret og få dem gjort til en del af samfundet og ved også at lære dem dansk. De er stadigvæk supermotiverede og de vil gerne lære dansk”(4). Et kompleks situation og et paradoks, for hvem hjælper hvem? Og det risikerer måske at give den unge uledsagede udfordringer med hensyn til at forstå hændelsen på den lange bane. Den unge uledsagede har et stort behov for at forsøge at forstå den hændelse hos Jobcenteret. Grundlæggende giver forståelse af en given situation en tryghed, idet det er en forudsætning for, at vi kan planlægge og udvikle strategier, altså at den unge kan forholde sig til den virkelighed der er.

Mange faktorer er i spil, når vi undersøger, hvad den unge uledsagede flygtning påvirkes af. Det vil i denne sammenhæng også være interessant at se på, hvordan denne unge opfatter sig selv, føler sig værdsat og anerkendt, i forholdet til de ændringer Lov 174-27-2019 betyder for dem

De unge uledsagede unge har som alle andre brug for at blive anerkendt på præstationer og værdsat på deres værdi eller adfærd. Det er dagligdags hændelser, som for dem er vigtige og som giver dem et grundlag for eksistens. En informant siger: ”Da jeg fik mit pas, så kiggede jeg på det i to dage, jeg blev ved med at kigge på det, det betød rigtig meget for mig”(1). En sådan begivenhed giver tilsyneladende en oplevelse af at have fået kontrol og vil efter al sandsynlighed virke motiverende. Som Kvello påpeger, skaber troen på, at man mestre tingene, motivation, som får en til at gøre en stor indsats, hvilket øger selvaccepten, som styrker troen på, at man har kontrol over eget liv.

”Jeg har rigtig mange venner, flere end du tror. Jeg har mødt dem på arbejdspladser, til fester og alle mulige steder. Vi er rigtig tætte”(1). Dette citat indikerer, at informanten på trods af de tidligere risikofaktorer har evnen til at udvikle sig. Dette understreges også i følgende citat. ”Jeg er meget glad for at være i Danmark, jeg har venner og går i skole.”(3) Vi ved at hvis man har problematikker i en tidlig alder så er der en forstørret risiko for, at man føler håbløshed, hjælpeløshed og frygt når man udsættes for stress og belastninger senere i livet (Arata et al.2007, jfr. Kvello, 2013). Citatet tyder på, at informanten har nogle potentialer og ressourcer som betyder, at han kan kontrollere vigtige hændelser i livet og derved også udvikle en tilgang til at håndtere udfordringer, der måtte komme efterfølgende.

Med den nye lov på området kom der også et nyt grundlag for de unge at forholde sig til. De unge uledsagede føler sig på baggrund af de ovenstående citater, styrket i troen på at de mestrer tingene og derved øges sandsynligheden for mestring af eget liv. Oplevelsen af at have kontrol over eget liv kan betyde, at de unge uledsagede bliver mindre påvirket af en lov som lov 174. ”Jeg har hørt lidt om loven. De siger at flygtninge skal tilbage til deres eget land”.(3)og ”Nu kommer denne lovgivning, så er det heller ikke Danmark, hvor jeg skal være”(1). Usikkerheder og

manglende overblik, manglende årsagsforklaringer kan udløse stress. Stress er forbundet med miljøforhold, som kan virke belastende og volde de unge uledsagede problemer. En anden vinkel som viser en tydelig anden – og langt svagere – reaktion på L 174 kommer fra en af de fagprofessionelle. *"Så sent som i dag har jeg haft et møde med en ung fyr der lige er blevet 18 år, hvor vi snakker om det her, hvor han siger: Men jeg vil ikke lade det her gå ud over, hvad jeg vil opnå med mit liv".*(7)

En ny lovgivning som lov L 174 kommer uden tvivl til at have en indflydelse på de uledsagede unges fremtid i Danmark. Det er interessant at undersøge, hvordan de reagerer på de fremtidsperspektiver, der er under de nye betingelser. Overordnet betragtet kan man sige, at det for de unge uledsagede ikke er noget nyt, at de bliver presset på hvad fremtiden bringer, og at det her og nu kommer til at handle om deres reaktion på Lov 174. Socialarbejderne derimod ser ud til at kikke anderledes på, hvordan de unge reagerer på den nye lov. *"Jeg tror, at jeg synes allerede, man kan se, at det påvirker deres motivation for ligesom at blive integreret, har jeg lyst til at sige, altså det virker faktisk lidt negativt, når jeg siger sådan."*(7) og *"Jeg tror helt klart, at det vil påvirke nogen til at sige, nå men, hvis det er det de vil have, så må jeg hellere gøre det, så lader jeg være med at gå i skole, så for jeg hurtigt et job."*(7). *"De forsøger at overleve, ved at fortrænge det og glemme det og kæmpe videre med, hvad de har"*(6)

I undersøgelsen er det tydeligt, at de unge uledsagede flygtninge har nogle resurser og kompetencer, som de benytter bevidst eller ubevidst til at bearbejde og overleve de udfordringer, der møder dem.

8.4 De fagprofessionelle

Et andet aspekt på, hvordan Lov 174 har indflydelse på dette område, er at se på de fagprofessionelle socialarbejdere, som beskæftiger sig med den unge uledsagede flygtninge. Hvilken betydning har den nye lov for den måde, de agerer på og hvordan reagerer de. I denne master har jeg valgt at undersøge, hvordan en ny lovgivning kan påvirke socialarbejderens grundlæggende værdisæt og dermed påvirke de unge uledsagedes muligheder for at leve et liv, der er værd at leve. Hvor ligger socialarbejderens loyalitet i krydsfeltet imellem modstridende interesser.

I det daglige er socialarbejderen den frontmedarbejder, der kommer ud blandt de unge uledsagede og derfor har en personlig kontakt. Med lov 174 kommer der en del ændringer i forhold til, hvad de unge uledsagede hidtil har haft af muligheder for at blive integreret i det danske samfund, og det er ændringer, der træder i kraft hurtigt. I den sammenhæng vil det være interessant at afdække de fagprofessionelles kendskab til Lov 174 i forhold til at de skal agere i den, med de unge.

På spørgsmålet om, hvordan socialarbejderne kender til den nye lov, svarer en således:

"Via medier og jeg har været heldig at være til møde i integrationsafdelingen, hvor jeg fik et skriv. I sidste uge var jeg i Odense med regional netværk, hvor jeg fik den pindet lidt mere ud. Den gav lidt mere ro, omkring at sige, selvforsørgelse, kan de være her, så bliver de ikke sendt hjem."

"Jeg fik den fra dig. Der var en anden leder, der sagde til mig, har du hørt at der er kommet en ny lov. Og gav mig de værste highlights. Der fik jeg et forchok."(4), siger en anden. "Dem i vores kommune, der ligesom har pligten til at oplyse om det, de sidder i jobcenteret og de unge, de får ikke kendskab til job centeret førend de fylder 18 år, så på den måde har vi jo faktisk lidt en

målgruppe her, der ikke er fuldt informeret”(7), lyder det fra en tredje. Her tyder det på, at der er et dilemma for de fagprofessionelle socialarbejdere, da en del af definitionen for socialarbejdsprofessionen lyder, ”at i forhold til at skabe et godt liv er socialarbejderens opgave at skabe gunstige betingelser og give personen forudsætninger for selv at yde en indsats.” (Husted, 2009). Det lader til, at det er en udfordring ikke at have grundlæggende kendskab til en lovgivning, der på samme tid har så afgørende indflydelse på de unge uledsagedes fremtidsmuligheder. Det stiller også et spørgsmål til den del af definitionen af socialarbejde, som omhandler det etiske ansvar. ”Etisk bevidsthed er en grundlæggende del af socialarbejdernes professionelle praksis. Deres evne til og engagement i at handle etisk forsvarligt er et afgørende kvalitetsaspekt ved den ydelse, der tilbydes dem, der bruger de sociale tilbud.” (Husted, 2009). Man kan heraf udlede, at de fagprofessionelles kendskab til Lov L140 er variabel, tilfældig og ugenomsigtig. Det kan have en effekt på den forståelsesramme som de fagprofessionelle opnår, og som de skal udmønte i samspillet med de unge uledsagede flytningen.

En ny lovgivning betyder, at der også kommer ændringer i, hvordan man opfatter den lovgivning der er, og det den nye lov frembringer. Et viser disse to citater: *”Jeg synes ikke der har været nogen ændring, der har været så markant, som denne . Jeg tror desværre, den for stor indflydelse. Den midlertidige opholdstilladelse og det at man ikke arbejder hen mod integration er fuldstændig vanvittigt”*.(5) og *”Jeg tror, vi kommer til at opleve flere, der hurtigere bliver sendt hjem. Det er en konsekvens. Man kan sidde og få helt ondt i maven”*.(6). Det er vigtigt for socialarbejdere, at de er helt etisk bevidste og har et engagement. Derfor er der også i dette felt flere udfordringer og definitionen af socialarbejde fra 2001 er netop udarbejdet, for at den skal stimulere socialarbejdere til at reflektere over de udfordringer og dilemmaer, de står overfor. Dermed skal de nå til etisk forsvarlige valg af handlinger.(Husted, 2009) .

”Det har gjort vores arbejde, som jeg ser det lige nu, meget kompliceret. For ikke at tale om, at stå i den usikkerhed som ung, og når vi hører de forfærdelige historier, når de åbner posen, så er det de mest forfærdelige historier vi hører.”(5), ”Jeg vender den om, tænker... hvordan ville man selv have det, når man sendes hjem til et land man er flygtet fra. Det må være fuldstændig forfærdeligt.”(5). Her ses socialarbejderne i et dilemma om, hvor man som socialarbejder skal lægge sin loyalitet. Man er underlagt en lovgivning, men informantens følelser siger noget andet. Informanten oplever at ligge i et krydsfelt af modstridende interesser .

En anden side af praktiske problemer er, at socialarbejderen ofte kommer i den situation både at skulle være hjælper og kontrollant. Som en af informanterne udtrykker det: *”Du skal jo motivere dem til at gå i skolen, selvom de ikke har sovet om natten. Nu bliver de måske revet væk, det gør det jo iflg. Loven. Hvorfor motivere dem nu ?Når de alligevel skal sendes hjem”*.(5) Ovenstående kan tolkes som en understregning af, at der i de fagprofessionelle opgave ligger arbejdet med kontrollere, at aftaler og regler overholdes, og samtidig skal de hjælpe de unge uledsagede til at blive en del af det samfund.

”Ja det er svært for os at følge med i hvad er proceduren. Er der grund til at være urolig. Men det er hyppigere og hyppigere, at jeg møder elever, der får en besked, de er usikre på, hvad får af konsekvenser. At de skal til et møde eller at der er et resultat. Det gør alt skolearbejdet falder til jorden.”

Ovenstående citat fra en socialarbejder tyder på en usikkerhed forhold til hvilken rolle, man skal agere i. Man har nogle forpligtelser som fagprofessionel i forhold til at man er myndighed, men man har også sine etiske overvejelser i forhold til den, der har behov for professionel hjælp. Som udtrykt her. *”Jeg er begyndt at gøre en dyd ud af at forklarer , hvad det her nye, den*

nye lov, den omhandler. Men jeg har på ingen måde sat mig ligeså meget ind i det som, som jobcenteret er, så det synes jeg faktisk er ret ærgerligt.”(7)

Konflikten mellem socialarbejderens pligt til at varetage den bedste interesse for mennesker og på den anden side samfundets krav om effektivitet og nytte viser sig tydeligt hos informanterne ”Ja det har store konsekvenser, fordi det berører en, at det har konsekvenser for dem. Når man ser nogle unge mennesker der er supermotiverede, som har fået ro i sjælen og er kommet hertil og sige, hvis bare jeg lærer dansk og tager en uddannelse, så skal jeg nok klare mig selv. Jeg bliver enormt berørt. Så ked af det”(6). Etisk bevidsthed er jo en af de grundlæggende dele af socialarbejderens professionelle virke . Perspektivet her er, at der ikke findes en enkelt forklaring som er dækkende. Her er det også en lovgivning, som er samfundets krav. Nu skal de ikke længere integreres i det danske samfund, nu skal de vide at de er her midlertidigt , men henblik på hjemsendelse. Det strider mod den fagligt kompetente etiske bevidsthed, og kvaliteten af den fagprofessionelle socialarbejders praksis er jo, at den vedkommende kan forsvare sine valg og handlinger ud fra etiske motiver og begrundelser. Det bekræfter Hustedes påstand om, at det etiske hører uløseligt sammen med kerneydelsen. Ny lovgivning betyder også i denne sammenhæng nye refleksioner og overvejelser i forhold til, hvordan man selv opfatter ens egen etiske forståelse. Har lovgivningen påvirket socialarbejderens refleksioner over de udfordringer og dilemmaer de står overfor med Lov L 174? Nedenstående citat kunne godt pege på, at det er tilfældet for nogle socialarbejdere.

”Som du sagde, de gamle af eleverne som vi har brugt sindssyg meget krudt på, at sige, hør her, nu lærer du det her sprog, så bliver det godt, du har disse muligheder, selvom du er gået igennem hele Europa. Det er ligesom på falsk grundlag, nu lærer du dansk og nu bliver du integreret, for det bliver pludselig revet væk under dem. Det er virkelig op ad bakke. De ved godt, det ikke er vores skyld . Man føler ikke , man har spillet dem det rigtige kort”(5).

8.5 Kritisk kulturteori

En af konsekvenserne ved Lov 174 er jo, at man ikke længere snakker om integration, men har flyttet fokus over på hjemsendelse. Det betyder selvfølgelig, at grundlaget for opgaven forandrer sig. Men hvordan oplever de fagprofessionelle denne forandring og hvad betyder det for deres arbejde?

Noget kunne tyde på, at de fagprofessionelle socialarbejdere ser på de unge uledsagede unge, som marginaliserede unge og som vi skal hjælpe og understøtte til at få fodfæste i deres nye tilværelse i Danmark. *”Vi har arbejdet rigtig meget med integration, og med at lære dansk hvad skal vi nu med det? Har vi et tilbud om et år? Vi har motiveret dem til at lære dansk, så de kunne blive integreret og få en uddannelse og et arbejde.”(5).* Vi har en grundlæggende tradition for og tro på, at hvis man skal få et meningsfuldt liv i Danmark, skal man have en uddannelse, arbejde og lære danskere at kende.

I en afsluttende rapport fra et forskningsprojekt i Roskilde beskrives det, ”at det store fokus på dansk sprog og kultur betyder, at de øvrige erfaringer og drømme, som de unge har, ikke systematisk bliver betragtet som relevante, og som nogle, der kan bygges ovenpå i uddannelsessystemet. Derfor starter de unge i en vis forstand forfra i uddannelsesforløb, når de møder det danske uddannelsessystem. Det sker, selvom de har en alder, hvor de er på tærsklen til et voksen liv”. (Thingsted et al, 2016). Det udfordrer vores tankegang om, hvad der de vigtigste aspekter i de unge uledsagedes perspektiv. De fag professionelle har en praksis, som

arbejder ud fra, og som selvfølgelig er bundet op lovgivning, men også på, hvad de har erfaring for virker.

Den forandring, som rammer de unge uledsagede, lader også til at ramme de fagprofessionelle bare på nogle andre parametre. Det tyder nedenstående to citater på. *"Det er et fuldstændigt andet arbejde .Det er helt omvendt. Og som vi talte om motivation, hvordan skal vi skal vi gøre det. Vi kan jo kun blive ved, som jeg har været inde på , det hele er vendt på hovedet".(5) "At samle stumperne op. Hvordan motivere man, når denne lov er kommet. Så det er menneskeligt og udviklingsmæssigt ikke spilder sin tid og laver ingenting, men bruger tiden på at blive et godt menneske".(4)*

Her ser man noget om, hvad der ændrer sig hos informanterne omkring de arbejdsområder de har. De lader til at stille spørgsmålstejn ved den kontekst, de indgår i, de særlige kulturelle forståelser og identiteter. De bliver menneskeligt i tvivl om, hvordan de skal hjælpe de unge til at udvikle sig i Danmark. De bekræftes også af følgende citat. *"Og det tror jeg helt sikkert vil påvirke nogen til at sige, nå men, hvis det er det I vil have, så må jeg hellere gøre det, så lader jeg være med at gå i skole, så for jeg hurtigt et job."(7)*

Den kulturkritiske teori peger på, at vi som samfund og institutioner ofte sygeliggør flygtningebørn, fordi vi har for meget fokus på problemer, sygdom og afvigelser, og for lidt fokus på børnenes håndteringsstrategier og ressourcer. Teorien hævder, at vi som institutioner kan være i vores eget mindset om, hvad der virker bedst . Det kan også forstås i den kontekst at vi som institution og fagprofessionelle er mindre forstående overfor den kompleksitet, der er et vilkår for de unge uledsagede.

Et centralt begreb i Kritisk kulturteori er begrebsparret 'rødder' og 'ruter'. En forståelse af hvad vores tilhørsforhold er. *"De forbliver i en position, hvor de ikke er på plads. De skal hele tiden være under flugt. Det at de hele tiden skal berede sig på at stikke af til Tyskland, de vil aldrig nogensinde falde til ro."(4)* Citatet her tyder på, at informanten tilhører den forståelse af tilhørsforhold, der handler om 'rødder', hvor man er en bestemt gruppe eller man hører til i ét land fordi man er en del af dets historie eller at man er vokset op der. Man har rødder, der kun har forankring et sted. I den kulturkritiske teori peges der derimod på, at vi som identiteter er foranderlige over tid og rum. Det betyder vi er hybride, og det medfører, at vi godt kan føle tilhørsforhold til en gruppe eller et sted, men at vi samtidig godt kan føle tilhør til andre grupper og steder (Jensen, 2014) *"Jeg har mange venner i Danmark, de bor forskellige steder, nogle også i tyskland, fordi de fik afslag om at komme til Danmark. Jeg taler i telefon med dem."(3).*

Begrebsparret 'rødder'/'ruter' er en måde at prøve at forstå de unges forhold til nationer og lande, at de på engang er tilknyttet og engageret her i Danmark og tilknyttet et af de lande oprindeligt kom fra eller lande de på en eller anden måde har forbindelse til. *"Det jeg har tænkt for mit arbejde det er, at jeg tror stadigvæk uddannelse er godt for de her unge. Jeg vil gerne have dem over i erhvervsuddannelserne, og jeg tænker det endnu mere i dag end jeg nogensinde har gjort. Fordi det er vigtigt og en hurtig vej til at blive selvforsørgende hvor du samtidig står med et eksamensbevis i hånden. Men det kræver stadigvæk at man har bestået dansk og matematik for at komme ind"(6).* Dette giver en tydelig indikation af, hvordan vi som institution/myndighed/skole har fokus på ting der orienteret til Danmark, på trods af en kompleks situation, mens de unge uledsagede arbejder på at skabe tilhørsforhold et meningsfuldt voksen, som ikke nødvendigvis er begrænset til Danmark.

8.6 Sammenfatning

Af den samlede analyse fremgår det interessante, at både de unge uledsagede og de fagprofessionelle har kendskab til lov L 174, men at det er meget varieret og tilfældigt, hvad de har af viden om indhold i lovgivningen, og hvilke konsekvenser det har fremadrettet både for de unge uledsagede og de fagprofessionelle.

De unge uledsagede vil meget gerne gå i skole og have en uddannelse. De har på trods af deres position i Danmark også et fokus på at få et fodfæste ved at tage en mellemlang eller en videregående uddannelse. De er ikke bange for at møde nye udfordringer, men er også klar over, at det kræver noget af dem. De vil gerne lære dansk, bruge sproget aktivt, og de føler sig rent faktisk også mere danske end den nationalitet, de er født med.

De unge uledsagede er en udsat og truet gruppe, som har store udfordringer på mange områder. De har nogle refleksioner over livet som helhed, der er meget voldsomme og medfører, at de tænker meget handlingsorienteret og konsekvent. De har en tro på egne evner og en god selvsigt i deres egen historie. Men de lever også med en usikkerhed omkring, hvad fremtiden skal bringe og føler sig meget presset af, at det er udefrakommende faktorer, der skal afgøre deres muligheder - og ikke deres egne evner og kompetencer.

De unge uledsagede har også en indre kamp med, hvad de kan sige, tænke og gøre. De føler sig som kasterbolde imellem lande, systemer og mennesker. Deres manglende fodfæste gør, at de hele tiden reflekterer over, hvad der skal ske i fremtiden, og hvilke nye vinkler af udfordringer, de skal forholde sig til. Derfor føler de sig på engang værdsat og anderkendt, men samtidig udfordrede på, at det, de troede skulle blive deres endelig destination, igen er usikker. Det betyder, at de er stressede og sårbare på nogle positioner, men afspejler også at de besidder kompetencer og ressourcer, som de bruger hensigtsmæssigt på trods af al den modstand, de møder fra systemer og lovgivning.

De er gode til at få venner og skabe netværk. Det betyder at de udvikle relationer både til deres egne venner og de fagprofessionelle. De har netværk på mange forskellige planer, og de har netværk, der går globalt.

De fagprofessionelle lægger stor vægt på, at vejen til integration er, at de uledsagede unge flygtninge lærer dansk, går i skole og får en kompetencegivende uddannelse. Der er en meget stor del af det tankesæt, de professionelle har om, hvordan man gør det bedst, for de uledsagede unge. De ser de unge uledsagede som supermotiverede for at lære dansk, men deler også en bekymring for, at de unge mister motivationen til at gå i skole ved den nye Lov 174.

Ud fra hvor godt kendskabet er til loven, er der også en forståelse for at de unge uledsagede kunne starte i ordinærbeskæftigelse for at sikre sig en opholdstilladelse på grund af selvforsørgelsespligten. Men dette er ikke entydigt. De fagprofessionelle, hvor hovedparten også har en pædagogisk uddannelse, tænker meget traditionelt i at enten så forsætter vi som hidtil med den undervisning vi har, eller også skal vi ændre i de fag vi underviser i.

Der er ingen professionelle refleksioner over, om det vi gør, kunne gøres anderledes ud fra, hvad de unge uledsagede ellers har med sig af kompetencer og ressourcer. Dog er der forskellige syn på, hvad der vil være bedste for den unge uledsagede i forhold til fremtiden. Disse forskellige syn og holdninger til de unge uledsagede flygtninge kan få en betydning for det fremadrettede pædagogiske arbejde, da dette påvirkes af personlige holdninger.

Det er en udfordring for de fagprofessionelle at se ud over egne holdninger og værdier i arbejdet med de uledsagede flygtninge, især ved angår skole og integrationen. De fagprofessionelle giver udtryk for deres personlige holdninger omkring konsekvenser af lov l 140 og ser det samlet som et tilbageskridt i arbejdet med integrationen

De fagprofessionelle giver også udtryk for en tvivl om, hvorvidt de har gjort det godt nok, om de har gjort det rigtige eller om det de har gjort, ikke kommer den unge uledsagede til gode i fremtiden. Refleksioner over den praksis, man har udført under den daværende lovgivning, giver den nye lov L 174 anledning til at sætte spørgsmålstegn ved. Det er ikke ud fra et fagligt perspektiv, de fagprofessionelle reflekterer, men ud fra et følelsesmæssigt perspektiv.

9 Diskussion

9.1 Ledelsesperspektiver

Igennem arbejdet med denne masteropgave er det blevet tydeligt, at der er områder af mit ledelsesrum, der er blevet belyst af nye vinkler.

Fagområdet med at arbejde med unge uledsagede, flygtninge og immigranter og ledelsesopgaven i den forbindelse er i forvejen rimelig kompleks. Dels er der strukturelle udfordringer i form af konstant løbende optag og afgang af elever. Det betyder, at man som professionel medarbejder skal være i stand til at modtage nye elever med hver deres individuelle behov og integrere dem i en hverdag, hvor der også sidder andre elever med individuelle udfordringer. Det bevirker, at man som leder skal kunne træffe beslutninger, som ikke altid kan begrundes, at det er den bedste faglige beslutning, men hvor det er den økonomiske ramme der er bestemmende for, hvilke muligheder der er.

Det er et vilkår som offentlig ansat, at man er underlagt en styring, hvor staten og politikerne overordnet sætter kursen. Kursen bliver lagt ud fra nogle fastlagte mål, de økonomiske rammer og endelig af lovgivningen, som skal sikre, at reglerne bliver overholdt (Ansbøl, 2014)

Men i ledelsesfeltet er der måske en dimension, som bliver mere tydelig, eller yderligere forstærket, når man arbejder med unge der er sårbare, udsatte og marginaliserede. Det ligger i feltet mellem faglighed og følelser. Der er ingen tvivl om, at det at arbejde med uledsagede unge flygtninge og immigranter påvirker den professionelle på flere niveauer. Af analysen fremgår det også tydeligt, at måden de professionelle reagerer på i relation til de forandringer der kommer, ikke altid har fæste i deres faglighed. Det vil betyde, at jeg som leder skal ind i den sammenhæng og begynde at fokusere på, om den måde vi tænker og udøver vores praksis på, rent faktisk bliver påvirket så meget af vores følelser at det spænder ben for vores faglighed og faglige udvikling. Oplevelsen af at der er mange følelser på spil er ikke ny for mig i mit ledelsesperspektiv. Men omfanget og måden de professionelle handler på kræver flere refleksioner og nye overvejelser omkring, hvordan jeg får brugt det følelsesmæssige hensigtsmæssigt, når det nu viser sig som en så markant medspiller.

Meningerne om og perspektiverne på ledelse er mangfoldige. Men det friholder os ikke for at tænke på vores eget ledelsesfelt. Der er flere centrale aspekter i ledelse, men for mig er en af de væsentligste grundsten, at ledelse er noget man gør med andre. Som Steen Hildebrandt siger det. "Ledelse er noget, der foregår i grupper. Ledelse indebærer at påvirke en gruppe af individer, som har et fælles formål. Dette kan være en lille arbejdsgruppe, en afdeling eller en hel organisation. En væsentlig ledelsesudfordring er således at skabe sammenhørighed og fællesbevægelse." (Hildebrandt et al., 2015)

I denne masteropgave er der desuden afdækket sider af de fagprofessionelles syn på den enkelte elev og deres individuelle udfordringer. De professionelle har tilsyneladende ubevidst fokuseret på, hvordan de unge uledsagede har det, og de historier, de unge uledsagede har med sig, kommer til at fylde meget i de professionelles bevidsthed og tankegang. På trods af at vi som profession har et stort fokus på, hvor grænserne imellem personlig involvering og professionel handling går, og på trods af, at vi har fast supervision og en lang tradition for åbenhed, har de professionelle åbenbart alligevel et mindset, der fastlåser vores syn på eleven som et "offer", der skal hjælpes. Men vi skal til at fremhæve de kvalifikationer og kompetencer,

de har med sig det fra det liv de har levet. Det stiller krav til mig som leder at skulle vende synet fra det at se den unge uledsagede som "offer" til at se det enkelte individ som en, der har flere ubrugte ressourcer. Det stiller krav til vores afdeling at skulle bryde med dette traditionelle mindset

Et sidste aspekt, som jeg her er blevet endnu mere skærpet på i arbejdet med afhandlingen, er det tværfaglige samarbejde. Med vores målgruppe er det ubetinget en forudsætning for at nå helt i mål med vores opgave, at vi arbejder på tværs. Det har altid været en udfordring, at samarbejde på tværs af faggrænser, men meget har løst sig op gennem de senere år, da det også har været sat på dagsorden andre steder. Min ledelsesrefleksion over dette går på, at jeg ved analysen er blevet opmærksom på et område af det tværfaglige samarbejdsområde, som jeg ikke tidligere har været opmærksom på. De enkelte faggrupper har den samme uddannelsesbaggrund (lærer, hhv. socialrådgiver osv.). Men det betyder ikke at de tænker fagligt ens. Dette bekræftes også af Ejrnæs.

"På baggrund af mine undersøgelsesresultater kan jeg imidlertid også utvetydigt konkludere, at socialrådgivere og (andre faggrupper) på trods af samme uddannelses baggrund, hverken har den samme problemopfattelse eller samme holdning til, hvad der bør gøres i forhold til nøjagtige de samme problemer hos børn(Ejrnæs Morten, Myten om faglig enighed, Uden for nummer 9, 5 år 2004)"

Det understreger blot, hvordan de udfordringer, der er, ikke kun løses ved tværfagligt samarbejde. I ledelsespositionen er det derfor vigtigt, at være opmærksom på udfordringer inden for egne faggrupper, men samtidig også have blik for de udfordringer, der ligger på samarbejdet på tværs af faggrupper.

10 Konklusion og perspektivering

Sammenfattende kan det konkluderes, at de unge uledsagede flygtninge har et kendskab til lov 174, men at det er meget begrænset, hvad de kender til selve indholdet, og hvad det helt specifikt har af konsekvenser for deres fremtidige ophold i Danmark. Men de kender dog til at det har betydning for deres opholdsgrundlag, og at de skal sendes hjem på et eller anden givet tidspunkt. De kender imidlertid ikke til hvornår og på hvilke præmisser.

De unge uledsagede er meget glade for at gå i skole, og de har et mål om at komme videre i uddannelsessystemet og få en uddannelse, der kan sikre et fundament for deres eget liv og derved en plads i samfundet som ligestillede med andre. De anerkender ikke rigtig, at der er forandringer på vej, og de tænker, at de bare fortsætter det, de gør nu, indtil der kommer en forandring. Men usikkerheden påvirker dem, samtidig med, at de har en tro på, at de nok skal nå deres mål.

De unge er meget bevidste om deres egen fremtid, og de ser sig selv som en del af det danske samfund. Men de ved samtidig, at det hele kan forandre sig. De har også nogle rimelig klare udmeldinger på, hvad konsekvenser af forandringerne kan blive for dem selv. De har lyst til at bevise, at de kan klare sig selv, men de er samtidig frustrerede over, at de ikke selv er bestemmende over deres opholdsmuligheder, når nu de er så motiverede for at tilegne sig kompetencer og kvalifikationer, som understøtter en integration

Det varierede kendskab de har til Lov 174 gør, at de føler sig usikre på deres fremtid i Danmark. De har grundlæggende svært ved at forstå hvorfor de ikke bare kan få lov til at være danske og deltage i samfundet på lige fod. De har kæmpet sig hele vejen til der, hvor de er nu, og de føler, at de er værdsat og bliver anerkendt på de resultater de leverer. Men de føler sig usikre på fremtiden. De har venner og bekendte som værdsætter og anerkender dem, og de har netværk både lokalt og globalt som de trækker på.

De unge har nogle kompetencer og ressourcer, som de professionelle ikke har fået i spil. Analysen viser, at de unge på trods af deres historik, stadigvæk er supermotiverede for at lære nyt, at de på trods af modgang har en lyst til at være en del af en helhed, og at de på trods af, hvad de har været igennem, formår at skabe sig venner og orientere sig udadtil. At de er vant til at leve i modstand, og at de har en evne til de tro på, at hvis det ikke lykkedes i Danmark, så er der noget nyt der venter.

Omkring de fagprofessionelle kan man konkludere, at de også har et kendskab til Lov 174, men at de heller ikke har et samlet blik på, hvad det betyder helt konkret for deres arbejdsfelt fremadrettet. De er i høj grad præget af deres individuelle holdninger til integration og til, hvad der virker bedst. Det har en stor betydning for de fagprofessionelles tilgang og forståelse af, hvad det betyder at være en uledsaget flygtning, og hvad der virker bedst i forhold til at integrere denne gruppe. De har et klart fokus på det faglige og derved en tro på at det er det der virker.

Men det virker ikke som om, en ændring af lovgivningen afstedkommer en ændring i de fagprofessionelles refleksioner over, om de gør det rigtige med deres faglighed. De stiller ikke spørgsmål til, om de skal lægge kursen om og udvikle nye strategier for området. Det kan på

den baggrund også konkluderes, at der mangler en diskussion blandt de fagprofessionelle om, hvad god integration er i forhold til Lov 174.

Jo tættere de fagprofessionelle er på de på de unge uledsagede flygtninge, jo sværere bliver det at forholde sig fagligt til lov 174. Derved ved kommer de fagprofessionelles egne holdninger og værdier til at fylde meget og skygge for det, der er opgaven, nemlig at forholde sig nøgternt til lovgivningen og se på, hvilke kompetencer og fagligheder det kræver at løse den kommende opgave, så de unge uledsagede kan føle sig trygge, værdsatte og anerkendte. Og at de samtidig får kompetencer og kvalifikationer som de kan tage med sig.

Perspektivering

Det virker som om, der kunne være et perspektiv i, at staten fremadrettet sigter på, at når der kommer nye love, at der så også udarbejdes kommunikationsstrategier, der forpligter kommunerne til at sikre at informationer når helt ud til det yderste led. Analysen viser at det har konsekvenser, når dem der skal formidle direkte, eller arbejde med dem der skal formidles til har en fælles udgangspunkt og et fælles sprog.

Kildefortegnelse

- Aagerup, L. (2013). Kvalitet og udvikling i socialpædagogisk arbejde med anbragte unge. Ålborg: Ålborg Universitet.
- Andersen, I. (1990). *Valg af organisations sociologiske metoder*. København: Blue Print,
- Andersen, J. (2013). *Social forvaltningsret*. København: Nyt Juridisk Forlag.
- Ansbøl, R. (2014). *Økonomisk styring i kommunerne*. Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- Abnor, I. & Bjarke, B. (1997). *Methodology for Creating Business Knowledge*. Californien: Sage Publications.
- Børne- og socialministeriet (2019). Lokaliseret d. 16. april på <https://socialministeriet.dk/arbejdsomraader/udsatte-boern-og-unge/>
- Danmarks Radio (2019). Lokaliseret 23. marts 2019 på <https://www.dr.dk/nyheder/udland/overblik-her-er-de-ni-punkter-i-tyrkiet-aftale>
- Danmarks Statistik (2019). Lokaliseret 23. marts 2019 på <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/befolkning-og-valg/indvandrere-og-efterkommere/indvandrere-og-efterkommere>
- Dansk flygtningehjælp (2019). Lokaliseret 1. juni 2019 på <https://flygtning.dk>
- DFUNK (2019). Lokaliseret 24. marts 2019 på <http://www.dfunk.dk/media/1967/uledsagede-flygtningebørn.pdf>
- Ejrnæs, M. (2004). *Myten om faglig enighed*. Artikel i *Uden for nummer* – Tidsskrift for forskning og praksis i socialt arbejde. Ålborg: Ålborg Universitet.
- Eurostat (2019). Lokaliseret d. 31. maj 2019 på (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_statistics/da
- Folketinget (2019). Lokaliseret d. 1. juni 2019 på <https://www.eu.dk/da/aktuelt/aktuelle-temaer/graensekontrol>
- Folketingets EU-oplysning (2019). Lokaliseret 3. maj 2019 på <https://www.eu.dk/undervisning/ungdomsuddannelser/flygtningekrise/saadan-staar-danmark-i-flygtningesituationen>
- Gilroy, P. (1993). *The Black Atlantic*. London: Verso Books.
- Hansen E.J. (1986). *Danskernes levevilkår – 1986 sammenholdt med 1976*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Hildebrandt, S, Brandi, S., Poulsen, J., Wittrup, K. & Isaksen, V.J. *Ledelse – hele historien*. Århus: Systime.
- Husted, J. (2009). *Etik og værdi i socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Jensen, L. (2014): *Beyond Britain. Stuart Hall and the Postcolonialization of Anglophone Cultural Studies*. London/Lanham: Rowman & Littlefield.
- Jørgensen, P. S. (2002). Risikobørn i Danmark – Hvem er de – Hvad gør vi: Status over en 10 årig indsats.” København: Social kritik.

- Kvale, S. (2000). *En introduktion til kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvello, Ø. (2013) *Børn i Risiko*. Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- Montgomery, E. & Linnet, S. (2012). *Børn og unge med flygtningebaggrund*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Refugees.dk. Lokaliseret 2. april 2019 på <http://refugees.dk/fokus/2016/juli/alene-i-et-fremmed-land-uledsagede-flygtningeboern/>
- Røgilds, F. (1995). *Stemmer i et grænseland – en bro mellem unge indvandrere og danskere?* København: Københavns Universitet.
- Thingstrup, S., Agerup, L., Sørensen, N. (2016): *Børn der flygter alene*. Roskilde: Professionshøjskolen Absalon.
- Udlændinge- og integrationsministeriet (2019). Lokaliseret 14. april på <http://uim.dk/publikationer/tal-og-fakta-pa-udlaendingeomradet-2004>
- UNCHR (2019). Lokaliseret d. 31. maj 2019 på <https://www.unhcr.org/neu/dk/om-os/noegletal>

Kilder til Retligt grundlag

- Udlændinge- og integrationsministeriet (2019). *Lov nr. 174 af 27-02-2019. Lov om ændring af udlændingeloven, integrationsloven, repatrieringsloven og forskellige andre love*. Lokaliseret d. 27.5.2019 på <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=207366>
- Børne- og socialministeriet (2018). *Lov om social service Bekendtgørelse af lov om social service*. Lokaliseret d. 28.5.2019 på <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=202239#id59dceef-6c50-4c21-83ab-7d197f9c0f00>
- Udenrigsministeriet (1992). *Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. November 1989 om Barnets Rettigheder*. Lokaliseret d. 12.5.2019 på <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=60837>

Bekendtgørelser og vejledninger:

- Socialministeriet (2014). *Vejledning nr. 9007 af 7.januar 2014 (nr. 3 til serviceloven) om særlig støtte til børn og unge og deres familier*. Lokaliseret d. 28.5.2019 på <https://www.ft.dk/samling/20121/almdel/SOU/bilag/296/1268108.pdf>

Andre kilder:

- Andersen, J. (2013). *Social forvaltningsret*. København: Nyt Juridisk Forlag.
- Jacobsen, A. F. (2013). *Børns rettigheder*. I: Rasmussen, N. (red.): *Menneskerettigheder i socialt arbejde*. København: Nyt Juridisk Forlag.